

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА”

Харків
2012

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”**

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА”

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 10 від 15.06.2012 р.)*

Харків
2012

Програма навчальної дисципліни “Історія міжнародного права” (галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030202 “Міжнародне право”) / уклад. О. В. Тарасов. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2012. – 11 с.

У к л а д а ч О. В. Тарасов

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 17.10.2012 р.)*

Н а в ч а л ь н е в и д а н н я

ВСТУП

“Історія міжнародного права” є нормативною дисципліною для підготовки фахівців за напрямом “Міжнародне право”.

Міжнародне право – це особлива правова система, основне призначення якої полягає у забезпеченні міжнародного миру та безпеки, встановленні справедливих міжнародних відносин, сталого розвитку міжнародного співтовариства, а також імплементації міжнародно-правових зобов’язань держав в їх національні правопорядки.

Навчальна дисципліна “Історія міжнародного права” передбачає вивчення періодизації історії міжнародного права, міжнародного права Стародавнього Світу, міжнародного права Середньовіччя, класичного міжнародного права, міжнародного права міжвоєнного періоду, міжнародного права другої половини ХХ століття. Вивчення історії міжнародного права дає можливість студентам отримати знання з історії: міжнародно-правового регулювання відносин між державами та іншими суб’єктами міжнародного права, взаємодії міжнародного та національного права, права міжнародних договорів, права зовнішніх зносин, права міжнародних організацій, міжнародного права прав людини й інших галузей та інститутів міжнародного права, а також історії науки міжнародного права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

основні підходи до періодизації історії міжнародного права; особливості міжнародного права Стародавнього Світу; специфіку міжнародного права Середньовіччя; природу класичного міжнародного права; особливості міжнародного права міжвоєнного періоду; сутність універсального міжнародного

права; історію міжнародної правосуб'єктності України; еволюцію міжнародно-правового статусу універсальних та регіональних міжнародних організацій тощо;

уміти:

проводити науковий аналіз норм міжнародного права на різних етапах розвитку міжнародно-правової системи як на універсальному, так і регіональному рівні, навчально-методичної та наукової літератури з історії міжнародного права; визначати особливості та спільні закономірності розвитку загального та регіонального міжнародного права; формулювати ключові поняття та терміни міжнародного права.

З М І С Т

Частина I. Становлення міжнародного права

Періодизація історії міжнародного права

Підходи до періодизації історії міжнародного права. Теорії виникнення міжнародного права. Природно-правова концепція походження міжнародного права. Позитивістське тлумачення походження міжнародного права. Наука міжнародного права.

Міжнародне право від найдавніших часів до Вестфальського конгресу

Характер міжнародного права в стародавній період. Зародження окремих інститутів міжнародного права в перших цивілізаціях (Дворіччя, Єгипет, Індія, Китай, Стародавня Греція, Стародавній Рим та ін.). Особливості міжнародного права Середніх віків. Розвиток середньовічного міжнародного права в окремих регіонах (Європа, мусульманський світ, Індія, Китай та ін.). Міжнародне право та Київська Русь.

Вестфальський конгрес 1648 р. та розвиток класичного міжнародного права до другої половини XIX ст.

Вестфальський мир 1648 р. як основа європейського правопорядку. Становлення принципів: суверенної рівності держав, невтручання у внутрішні справи, територіальної цілісності та ін. Розвиток інститутів міжнародно-правового визнання, міжнародної правосуб'єктності, міжнародно-правової відповідальності та ін. Вплив ідей та практики Американської та Великої французької революцій на розвиток міжнародного права. Віденський конгрес 1815 р. та міжнародне право.

Україна в міжнародно-правових відносинах середини XVII ст.

Міжнародно-правова діяльність Богдана Хмельницького. Договори української гетьманської держави з Кримським ханством, Річчю Посполитою, Молдавським князівством та ін. Договір 1654 р. з московською державою. Знищення міжнародної правосуб'єктності України у другій половині XVII ст.

Розвиток міжнародного права від другої половини XIX ст. до Версальського мирного договору 1919 р.

Паризький конгрес 1856 р. Берлінський конгрес 1878 р. Берлінська конференція 1884-1885 рр. Гаазькі конференції миру 1899 і 1907 рр. Міжнародне право під час Першої світової війни. Версальський мирний договір 1919 р. Особливості окремих інститутів класичного міжнародного права.

Ліга Націй та практика Постійної Палати Міжнародного Правосуддя

Ідея міжнародної організації в історії міжнародно-правових вчень. Статут Ліги Націй як частина Версальського мирного договору. Міжнародна правосуб'єктність Ліги Націй. Структура, функції та повноваження Ліги Націй. Постійна Палата Міжнародного Правосуддя як перший постійно діючий міжнародний суд. Найбільш важливі судові прецеденти Постійної Палати Міжнародного Правосуддя.

Становлення міжнародних механізмів захисту прав людини

Ідея прав людини в історії міжнародно-правових вчень. Захист прав національних меншин та біженців у рамках Ліги Націй. Захист прав робітників у рамках Міжнародної організації праці. Міжнародно-правові механізми боротьби з рабством та работоргівлею. Захист прав людини під час збройних конфліктів.

Україна в міжнародно-правових відносинах у період між Першою і Другою світовими війнами

Міжнародно-правовий статус України в період 1917-1920 рр. Брестський мирний договір між УНР і державами Четвертого союзу 1918 р. Ризький мир 1921 р. Міжнародна правосуб'єктність радянської України до утворення СРСР 1922 р. Формальний міжнародно-правовий статус УРСР як союзної республіки.

Міжнародне право та Друга світова війна

Порушення міжнародного права напередодні Другої світової війни (аншлюс Австрії, Мюнхенська угода 1938 р., пакт Молотова-Ріббентропа 1939 р. та ін.). Атлантична хартія 1941 р. Двосторонні угоди СРСР 1941-1942 рр. з Великою Британією, США, урядами у вигнанні Польщі, Чехословаччини та ін. Московська нарада 1941 р. Допомога по ленд-лізу. Вашингтонська декларація 1942 р. Московська і Тегеранська (1943 р.), Ялтинська і Берлінська (1945 р.) конференції. Конференції в Сан-Франциско і Лондоні (1945 р.). Мирні договори 1946 р. Мирне врегулювання проблем держав-переможниць з Німеччиною і Японією. Міжнародно-правові наслідки Другої світової війни для України і міжнародного співтовариства.

Частина II. Універсальне міжнародне право

Організація Об'єднаних Націй та універсальне міжнародне право

Історія створення ООН. Міжнародно-правовий статус ООН. Значення принципів Статуту ООН для розвитку універсального міжнародного права. Еволюція імперативних норм міжнародного права (норми *jus cogens*). Загальновизнані норми міжнародного права.

Нюрнберзький і Токійський трибунали та міжнародне право

Міжнародно-правові підстави діяльності Міжнародних військових трибуналів у Нюрнберзі та Токію. Міжнародно-правове значення рішень післявоєнних міжнародних трибуналів. Роль ООН у визнанні, закріпленні та розвитку принципів, сформульованих у вироках міжнародних трибуналів.

Кодифікація міжнародного права у другій половині ХХ ст.

Роль ООН у кодифікації міжнародного права. Кодифікація права міжнародних договорів. Кодифікація дипломатичного та консульського права. Кодифікація міжнародного гуманітарного права. Кодифікація міжнародного морського права та ін. Кодифікація та формування нових галузей міжнародного права.

Міжнародний суд ООН

Міжнародно-правові підстави діяльності Міжнародного суду ООН. Організаційна структура, порядок формування та процедура Міжнародного суду ООН. Основні прецеденти Міжнародного суду ООН, які вплинули на розвиток універсального міжнародного права.

Міжнародно-правовий статус України в період з 1944 по 1991 рр.

Міжнародна правосуб'єктність УРСР у складі СРСР. Утворення Наркомату закордонних справ УРСР у 1944 р. Україна та ООН. Угода між урядом УРСР та Польським Комітетом національного визволення від 14 грудня 1945 р. Участь України в Паризькій мирній конференції 1946 р. Протокол від 15 лютого 1951 р. та Договір від 14 липня 1951 р. про обмін ділянками території між СРСР та Польською Республікою. Міжнародно-

правова діяльність УРСР в універсальних міжнародних організаціях (Всесвітня організація охорони здоров'я, Всесвітній поштовий союз, Всесвітня метеорологічна організація, Міжнародна організація праці та ін.). Україна та універсальні міжнародні договори.

Міжнародне право та глобалізація

Міжнародне право та глобальні проблеми людства. Міжнародно-правове забезпечення міжнародної безпеки. Міжнародно-правова боротьба з міжнародною злочинністю. Міжнародне право та подолання екологічної, енергетичної, продовольчої та демографічної кризи. Міжнародно-правова охорона здоров'я населення. Демократія та права людини у міжнародному праві. Інформаційне суспільство та міжнародне право. Міжнародно-правові проблеми розвитку біотехнологій та інших напрямів науки.

Україна в міжнародно-правових відносинах кінця XX – початку XXI ст.

Міжнародне правонаступництво України щодо колишнього СРСР у сфері міжнародних договорів, державної власності, державних архівів та державних боргів. Врегулювання питань розподілу Чорноморського флоту. Демаркація та делімітація державних кордонів України. Міжнародна правосуб'єктність України на початку XXI ст. Міжнародно-правова діяльність України в рамках ООН та інших універсальних міжнародних організацій. Участь України в діяльності Ради Європи та інших регіональних міжнародних організацій. Європейський суд з прав людини та Україна. Міжнародно-правове співробітництво України з Європейським Союзом, НАТО та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Баскин Ю. А. История международного права / Ю. А. Баскин, Д. И. Фельдман. – М.: Международ. отношения, 1990. – 208 с.

Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права / А. І. Дмитрієв, О. В. Дмитрієва, О. В. Задорожній. – К.: Промені, 2008. – 384 с.

Левин Д. Б. История международного права / Д. Б. Левин. – М.: Изд-во ИМО, 1962. – 136 с.

Мартенс Ф. Ф. Современное международное право цивилизованных народов (по изданию 1904 года) / Ф. Ф. Мартенс; общ. ред. Л. Н. Шестакова. – М.: Юрид. колледж МГУ, 1996. – Т. 1. – 434 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 336 с.

Міжнародне право: основи теорії / за ред. В. Г. Буткевича. – К.: Либідь, 2003. – 608 с.

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНОГО
ПРАВА”

(галузь знань 0302 “Міжнародні відносини”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030202 “Міжнародне право”)

У к л а д а ч ТАРАСОВ Олег Володимирович

Відповідальний за випуск *М. В. Буроменський*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2012

Підп. до друку 14.10.2012. Формат 60x84^{1/16}. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,69. Облік.-вид. арк. 0,25. Вид. № 186.
Тираж 50 прим. Зам. № 4507. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.